

ዳኞች፡- አልማው ወሌ

ሙስጠፋ አህመድ

አብርሃ መሰለ

ጳውሎስ ኦርሺሶ

ሰናይት አድነው

አመልካች፡- ፐርፌክት ትራንዚትና ትራንስፖርት ኃላፊ/የተ/የግ/ ማኅበር - አልቀረበም

ተጠሪ፡- አቶ አህመድ ዳውድ (አቶ አህመድ ሁሴን ወኪል) - አልቀረበም

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ ያለው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ለዚህ የሰበር አቤቱታ ምክንያት የሆነው የአሁኑ አመልካች ሚያዝያ 28 ቀን 2008 ዓ/ም በተጻፈ አቤቱታ የአውሲረሱ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፍ/መ/ቁ. 4627 ታኅሳስ 27 ቀን 2008 ዓ/ም በሰጠው ውሳኔ እንዲሁም የአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ጠቅላይ ፍርድ ቤት በይ/መ/ቁ. 4105 መጋቢት 13 ቀን 2008 ዓ/ም የሰጠው ውሳኔ ላይ መሠረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት ዳኝነት በመጠየቁ ነው።

የክርክሩ መነሻ ንብረትነቱ የአመልካች የሆነ የሰሌዳ ቁጥሩ ኮድ 3- 30303 ኢት የተሳቢ ቁጥር 09839 ከባድ ተሽካርካሪ መኪና ከጅቡቲ አዲስ አበባ በመጓጓዝ ላይ እያለ በአፋር ክልል ዲቸአቶ ተብሎ በሚታወቀው ቦታ በደረሰው ግጭት ንብረትነቱ የተጠሪ በሆነ መኪና ላይ ጉዳት በመድረሱ ነው።

የአሁኑ ተጠሪ በመኪናው ላይ ለደረሰበት ጉዳት ብር 350.000.00 /ሶስት መቶ ሃምሳ ሺህ/፤ መኪናው የሚንቀሳቀስበት ከፒታል ቢያንስ ከአደጋው በኋላ ሶስት ዙር ሽያጭ ተካሂዶበት ሊገኝ የሚችለው በአንድ ዙር ብር 20.000.00 /ሃያ ሺህ ብር/ x የ3 ዙር 60.000.00 /ስልሳ ሺህ/ ብር፣ መኪናው አደጋው በደረሰበት ቦታ ከአንድ ወር በላይ አመልካች በ3ኛ ወገን ኢንሹራንስ አስገምታለሁ ብሎ ሲያገላላ በዙብ ለማስጠበቅ ብር 5.000.00 /አምስት ሺህ ብር/፣

የትራንስፖርት ማስጫኛና ማውረጃ ለሰራተኛ 1000.00 /አንድ ሺህ/ ብር እንዲሁም በዚህ ጉዳይ አደጋው ከደረሰበት ቀን ጀምሮ ያወጣሁት የአልጋ፣ የምግብና የትራንስፖርት ወጪና ኪሳራ ብር 20.000.00 /ሃያ ሺህ/ እንደሆነ ገልጾ በድምሩ 441.000.00 /አራት መቶ አርባ አንድ ሺህ/ ብር አመልካች ለተጠሪ እንዲከፍል ሲል ዳኝነት ጠይቋል።

አመልካችም በበኩሉ በተጠሪ መኪና ላይ ለደረሰው ጉዳት ለአመልካች የመድን ሽፋን የሰጠው ሕብረት ኢንሹራንስ ኩባንያ የጉዳቱን ካሳ ለመክፈል ወይም እንደአስፈላጊነቱ መኪናውን ለማስጠገን ዋስትና ሰጥቶ እያለ ተጠሪ አመልካች ለጉዳቱ ዋስትና አላቀረበም በማለት በተሳሳተ መንገድ የመዳኘት ሥልጣን ለሌለው አፋር ክልል አልዳኦር ወረዳ ፍርድ ቤት የእግድ ትዕዛዝ በማሰጠት የአመልካች መኪና እንዳይንቀሳቀስ ከሶስት ወራት በላይ እንዲቆም በማድረግ አመልካች በዚህ ምክንያት የተቀደረጠበትን አንድ ወር ገቢ 50.000.00 /አምሻ ሺህ/ ብር የሶስት ወር 150.000.00 /አንድ መቶ ሃምሳ ሺህ/ ብር እንዲከፍል ሲል የተከሰሽ ከሰሽነት ክስ አቅርቧል።

ሁለቱንም ክሶች የተመለከተው የዜኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን እና የጣልቃ ገቡን የህብረት ኢንሹራንስ አክሲዮን ማኅበር ክርክር ፣ የምስክሮችን ቃል እንዲሁም የሰነድ ማስረጃን መርምሮ የአሁኑን አመልካች የተከሰሽ ከሰሽነት ክስ ውድቅ በማድረግ የአሁኑ አመልካች ለአሁኑ ተጠሪ የመኪናውን ግምት 350.000.00 /ሶስት መቶ ሃምሳ ሺህ/ ብር፣ የተቋረጠ የሶስት ወር ገቢ 60.000.00 /ስልሳ ሺህ/ ብር፣ ለመኪናው ጥበቃ የተከፈለውን 5.000.00 /አምስት ሺህ/ ብር በድምሩ 415.000.00 /አራት መቶ አስራ አምስት ሺህ/ ብር ከ10% የጠበቃ አበል እንዲሁም ዳኝነት በታርፍ መሠረት እና ሌሎች ወጪዎች ካሉ ዝርዝር የማቅረብ መብት ለረቺ ጠብቀናል በማለት ወስኗል።

ይህን ውሳኔ የአሁኑ አመልካች ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያቀረበ ሲሆን ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይግባኙን ተቀብሎ የግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ የስር ፍርድ ቤትን ውሳኔ አጽንቷል።

ይህ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም የሥር ፍርድ ቤቶችን ውሳኔ ለማስለወጥ ሲሆን የአቤቱታ ይዘቱም በአጭሩ፡-

1. ፍርድ ቤት በገለልተኛ ባለሙያ የተገመተው ግምት እያለ በፖሊስ ግምት ተመስርቶ 350.000.00 /ሶስት መቶ ሃምሳ ሺህ/ ብር የጉዳት ካሳ መወሰኑ ያለአግባብ ነው።
2. ተጠሪ የተቋረጠበት 60.000.00 /ስልሳ ሺህ/ ብር እንዲሁም ለጥበቃ የወጣ ወጪ ብር 5000.00 /አምስት ሺህ/ እንዲከፈለው የሥር ፍርድ ቤት ከመወሰኑ ወጪ አንዳችም

ማስረጃ ሳይቀርብ የሰጠው ውሳኔ አቤቱታን ሳይሆን ማስረጃን መሠረት አድርጎ የመወሰን መሠረታዊ መርህን የተጻፈ ፍጹም የዳኝነት ግድፈት ነው።

3. ተጠሪ ለጠበቃ ስለመክፈላቸው ያቀረቡት ማስረጃ በሌለበት እና መኪና ወደ ሀገር ቤት እየገባ እያለ በመሆኑ ገቢ ማስገባት ባልጀመረበት ሁኔታ የሥር ፍርድ ቤት የተቋረጠ ገቢ እንዲከፈል መወሰኑ ፍርድ ቤቱ ፍትሐዊ እንዳልሆነ በቂ ማስረጃ ነው።
4. አመልካች በተከላሽ ከላሽነት ያቀረበውን ክስ የሥር ፍርድ ቤት ውድቅ ያደረገው በህግ አግባብ አይደለም።

ሰለሆነም የስር ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ እንዲሻርልኝ የሚል ነው።

የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ አመልካች ኃላፊነትን በተመለከተ ያቀረቡት ክርክር ባይኖርም የከሳ መጠኑን በተመለከተ ግን ያቀረቡት ክርክር በአግባቡ በሥር ፍርድ ቤቶች ተጣርቶ ውሳኔ የተሰጠበት መሆን ያለመሆኑንና እንዲሁም በአመልካች የቀረበው የተከላሽ ከላሽነት ክስ ውድቅ ተደርጎ የታለፈበትን አግባብ ለመመርመር ሲባል መዝገቡ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ ተደርጓል። ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎለት ቀርቦ በቀን 20/01/2009 ዓ/ም የተጻፈ ዝርዝር መልስ አቅርቦ የተከራከረ ሲሆን አመልካቹም ጥቅምት 21 ቀን 2009 ዓ/ም የተጻፈ መልስ መልስ አቅርቧል።

የጉዳዩ አመጣጥና የክርክሩ ሂደት በአጭሩ ከላይ እንደተመለከተው ሲሆን ጉዳዩን በሶስት ጭብጮች ከፍለን እንደሚከተለው መርምረናል።

1. ፖሊስ በተጠሪ መኪና ላይ የደረሰውን ጉዳት ገምቶ ለማቅረብ በህግ የተሰጠ ሥልጣን አለው ወይስ የለውም? በዚህ ረገድ የተገመተው ግምት በገለልተኛ ባለሙያ የተገመተ ነው ለማለት ያስችላል ወይስ አያስችልም?
2. አመልካች የተቋረጠበትን ገቢ ለተጠሪ ሊከፍል ይገባል ወይስ አይገባም? ለመኪና ጥበቃስ የወጣውን ወጪ ሊከፍል ይገባል ወይስ አይገባም?
3. አመልካች በተከላሽ ከላሽነት ያቀረበውን ክስ የሥር ፍርድ ቤት ውድቅ ያደረገው በአግባቡ ነው ወይስ አይደለም የሚሉ ናቸው።

የመጀመሪያውን ጭብጥ በተመለከተ በተጠሪ መኪና ላይ በደረሰ ጉዳት ምክንያት ኃላፊነትን መሠረት አድርጎ የተነሳ ክርክር ባይኖርም ጉዳቱን ተከትሎ ሊካስ የሚገባው የከሳ ግምት በግራ ቀኙ መካከል ክርክር ያስነሳ ከሆነ ሊጣራ የሚገባው እንዴት ነው? ግምቱን አጣርቶ የሚያቀርበውስ ማነው? የሚሉ ነጥቦች በቅድሚያ ሊታዩ የሚገባቸው ናቸው። መኪናው ላይ በደረሰው ጉዳት ከጥቅም ውጪ የሆኑ የመኪና እቃዎች በማንኛውም ምስክር የሚረጋገጡ ሳይሆኑ በዘርፉ እውቀት ባላቸው ባለሙያዎች የሚረጋገጡ እንደሆኑ መረዳት ያስፈልጋል።

እንደዚህ ያሉ ነገሮች በሚከሰቱበት ጊዜ ፍርድ ቤት የፍትህ-ህብረት ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 136 ድንጋጌን በመከተል ልዩ አዋቂ (ኤክስፐርት) በመሾም እንዲጣራ ማድረግ ይኖርበታል። ምክንያቱም ትክክለኛ ፍትህ ለመስጠት ያስችል ዘንድ ጉዳዩ በሚመለከው ባለሙያ እንዲጣራ ማድረግ የዳኝነት አካሉ ዋነኛው ተግባር ነው። ይህ ከሆነ ደግሞ ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ ትራፊክ ፖሊስ በመኪናው ላይ የደረሰውን የጉዳት ካሳ ግምት ለማረጋገጥ ሙያው ብቃት መኖር ያለመኖሩን እንዲሁም ለዚህ አካል በህግ የተሰጠውን ሥልጣን ከዋጅ ቁጥር 681/2002 አንጻር መመልከት ተገቢ ነው። የዚህ አዋጅ አንቀጽ 2 /25/ እና 37 /2/ /ሐ/ እንደሚያመለክተው የትራፊክ ተግባርና ኃላፊነት ተሽከርካሪዎች በመንገድ ላይ ለመንቀሳቀስ አስፈላጊውን ቴክኒካዊ ብቃት እንዳላቸው መመርመር እና በአደጋው ጊዜ የአደጋውን መንሥኤ ማጣራት እንዲሁም ከአደጋው በኋላ ተሽከርካሪው መንገድ ላይ ለመንቀሳቀስ ቴክኒካዊ ብቃት እንዳለው ማረጋገጥ ነው። ከዚህ ውጭ በተሽከርካሪዎች ላይ የደረሰ ጉዳትን በተመለከተ የገበያ ዋጋ አስልቶ ግምት ለማቅረብ በህግ ለትራፊክ ፖሊስ የተሰጠው ተግባርም ሆነ ኃላፊነት የለም። በሌላ አነጋገር በመኪናው ላይ የደረሰውን ጉዳት ብቻ ሳይሆን ንብረቱ በወቅቱ ለገበያ ቀርቦ ሊያወጣ የሚችለው የገበያ ዋጋ /Market Value/ ገምቶ ለማቅረብ የሚችለው ፖሊስ ሳይሆን በዚህ ዘርፍ በቂ እውቀት፣ ክህሎት እና ሙያ ያለው ሰው ነው። ስለሆነም በተያዘው ጉዳይ በፖሊስ የቀረበው ግምት መኪናው ላይ የደረሰውን ጉዳት በተመለከተ የገበያ ዋጋን ግምት መጠን በአግባቡ አጣርቶ ለማቅረብ በቂ ሙያዊና ቴክኒካዊ ብቃት ባለው ባለሙያ የቀረበ ግምት ባለመሆኑ ተገቢ ሆኖ አላገኘውም። በመሆኑም የተሽከርካሪ ዋጋ ግምት የመተመን አገልግሎት መስጠት በአዋጅ ቁጥር 468/97 አንቀጽ 7 /1/ዘ/ መሠረት የትራፊክ ፖሊስ ባለሥልጣን ስለመሆኑ የሚደነግግ ቢሆንም የገበያ ቃጋን መሰረት አድርጎ እስካልቀረበ ድረስ ተቀባይነት የሚሰጠው አይሆንም።

በሌላ በኩል የአሁኑ አመልካች በግራ ቀኝ በኩል በተደረሰው ስምምነት መሠረት ጉዳት የደረሰበት መኪና ወደ አዳማ ከተማ ተጓዦ በገለልተኛ ባለሙያ ከተመረመረ በኋላ የጉዳቱ ካሳ መጠን ብር 108.747.83 /አንድ መቶ ስምንት ሺህ ሰባት መቶ አርባ ሰባት ብር ከሰማኒያ ሶስት ሳንቲም/ ተረጋግጦ ያለና ሕብረት ኢንሹራንስ ግምቱን ለመክፈል ፍቃደኛ ሲሆን ተጠሪ ግን የተገመተውንም ግምት ለመቀበል እምቢተኛ ሆኖ ተገኝቷል። ሊወስን የሚገባውም ይህ ግምት ነው ሲል ይከራከራል። ተጠሪ በበኩሉ ተገምቷል በተባለው አካል መኪናው ላይ የደረሰው የጉዳት መጠን እንዲገመት ያለመስማማቱን ገልጾ ተከራክሯል። ይህ ክርክር የሚያመለክተው በግራ ቀኝ መካከል የጋራ መስማማት እንዳልነበረ ነው። ይህ ብቻ አይደለም የተደረሰበት ስምምነት ስለመኖሩ ለሥር ፍርድ ቤት የቀረበና ያስረዳ ማስረጃ እንደሌለ ውሳኔው ያመለክታል። በመሆኑም አመልካች በዚህ ረገድ የሚያቀርቡት ክርክር በግራ ቀኝ በጋራ በተደረሰ ስምምነት መሠረት

ግምት የተሠራለት /የወጣለት/ ስለመሆኑ በማስረጃ የተደገፈ ክርክር ሆኖ አላገኘውም። ስለሆነም በመኪናው ላይ የደረሰው ጉዳት በዘርፉ በቂ እውቀትና ክህሎት ባለው /ባላቸው/ ባለሙያ /ባለሙያዎች/ ተጣርቶ ሊወሰን ይገባል ብለናል።

ሁለተኛውን ጭብጥ በተመለከተ የአሁን ተጠሪ መኪናው ጉዳት ሳይደርስበት ቢሸጥ ኖሮ በሶስት ወር ውስጥ ሊያተርፍ የሚችለውን ብር 60.000.00 /ስልሳ ሺህ/ ገምቶ ያቀረበው በሥር ፍርድ ቤት ተፈርዶለታል። በመኪናው ላይ የደረሰው ጉዳት ጠቅላላ ጉዳት / Total Loss/ እንደሆነ ከተጠሪ ክርክር ተረድተናል። እንዲህ ዓይነት ጉዳት በሚደርስበት ጊዜ በንብረቱ ላይ የደረሰውን አጠቃላይ ግምት ከመጠየቅ ውጭ ይገኛል ተብሎ የሚታሰበውን ገቢ መጠየቅ አግባብነት አይኖረውም። በህጉ መሠረት የጉዳት ከሳ ክፍያ ዓላማው ተጎጂው በደረሰበት ጉዳት ልክ ጉዳት አድራሹ ተመጣጣኝ የሆነ ክፍያ እንዲከፍል በማድረግ ወይም የደረሰውን ጉዳት በማሠራት /በማስጠገን/ ጉዳት ከመድረሱ በፊት ወደ ነበረበት ሁኔታ እንዲመለስ ማድረግ ነው። ይህንን ከፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 2090 /1/፣ 2092 እና 2119 /1 እና 2/ መረዳት ይቻላል። በተያዘውም ጉዳይ የአመልካች ኃላፊነት በተጠሪ መኪና ላይ ለደረሰበት ጉዳት በጉዳቱ ልክ ተመጣጣኝ ከሳ መክፈል ወይም ጉዳቱን በመጠገን መኪናው ጉዳቱ ከመድረሱ በፊት ወደ ነበረበት ሁኔታ እንዲመለስ ማድረግ ነው። ከዚህ ውጭ ከደረሰው አደጋ ጋር ግንኙነት የሌለውን ክፍያ አመልካች የሚከፍልበት ህጋዊ ግዴታ ሊኖር አይችልም።

የመኪና ጥበቃ ወጪን በተመለከተ አመልካች መኪናው ፖሊስ ዘንድ ስለቆየ ተጠሪ ለመኪና ጥበቃ የሚከፍልበት ምክንያት አይኖርም ሲል የተከራከረ ቢሆንም ይህን የሚደግፍ ማስረጃ ለሥር እንዳቀረበ የሚያመለክት ነገር ተያይዞ በቀረበልን ውሳኔ ላይ ስለሌለ በዚህ ረገድ በሥር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ የሚነቀፍ ሆኖ አላገኘውም።

ሶስተኛውን ጭብጥ በተመለከተ የአመልካች መኪና በወረዳ ፍርድ ቤት ትዕዛዝ ታግዶ መቆየቱን የግራ ቀኝ አይካካዱም። የሥር ፍርድ ቤት ውሳኔ እንደሚያመለክተው መኪና ለጊዜው ታግዶ የቆየው አመልካች ዋስትና እንዲያስይዝ በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 151 እና 152 መሠረት ነው። ይህ ደግሞ ፍርድ ቤቱ የተከሰተውን ሁኔታ ግምት ውስጥ በማስገባትና በማጤን የሰጠ ትዕዛዝ በመሆኑ በተጠሪ ክፉ ልቦና ምክንያት የተፈጸመ ድርጊት ሆኖ አይታይም። አመልካች ተጠሪ ሥልጣን በሌለው ፍርድ ቤት መኪናውን አሳግዶ በማቆየቱ የሶስት ወር 150.000.00 /አንድ መቶ ሃምሳ ሺህ/ ብር ኪሳራ አድርሶብኛል በማለት ያቀረበው የተከላሸ ከላሽነት ክስ በሥር ፍርድ ቤት ተቀባይነትን ማጣቱ የሚነቀፍ ሆኖ አላገኘውም።

በመጨረሻም በመኪናው ላይ የደረሰውን የጉዳት ከሳ ግምት ብር 350.000.00 /ሶስት መቶ ሃምሳ ሺህ/ እንዲሁም ይገኝ የነበረ ገቢ ነው ተብሎ 60.000.00 /ስልሳ ሺህ /ብር አመልካች ለተጠሪ

እንዲከፍል የተሰጠው የውሳኔ ክፍል ከላይ በዝርዝር ከተገለጹ ህጋዊ ምክንያቶች አንጻር ሲታይ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል። በመሆኑም የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሳ ኔ

1. የአውሲረሱ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፍ/መ/ቁ. 4627 በቀን 04/05/2008 ዓም የሰጠው ውሳኔ እንዲሁም የአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ጠቅላይ ፍርድ ቤት በይ/መ/ቁ. 4105 መጋቢት 13 ቀን 2008 ዓ/ም የሰጠው ውሳኔ በፍትህ-ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 348 /1/ መሠረት ተሻሽሏል።
2. ለተጠሪ መኪና ጥበቃ የተከፈለ ብር 5000.00 /አምስት ሺህ/ አመልካች እንዲከፍል የተሰጠው ውሳኔ እንዲሁም የአመልካች የተከላሽ ከሳሽነት ክስ ተቀባይነት የለውም ተብሎ የተሰጠው የውሳኔ ክፍል ፀንቷል።
3. በተጠሪ መኪና ላይ ለደረሰ ጉዳት የካሳ ግምት ብር 350,000.00 /ሶስት መቶ ሃምሳ ሺህ ብር/ እንዲሁም ለተቋረጠበት ገቢ ብር 60,000.00 አመልካች ለተጠሪ ሊከፍል ይገባል ተብሎ የተወሰነው የውሳኔ ክፍል ተሽሯል።
4. ለተቋረጠ ገቢ አመልካች ብር 60,000.00 /ስልሳ ሺህ/ ለተጠሪ ሊከፍል አይገባም ተብሎ ተወስኗል።
5. በመኪናው ላይ የደረሰውን የጉዳት ካሳ ግምት በተመለከተ ከላይ በፍርድ ሀተታ ላይ በአንደኛ ጭብጥነት ተይዞ በዝርዝር በተገለጸው መሠረት ስለ ጉዳዩ በቂ እውቀትና ክህሎት ባለው ባለሙያ በመኪናው ላይ የደረሰው ጉዳት ተጣርቶ እንደገና እንዲወሰን በፍትህ-ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 343 /1/ መሠረት ለአውሲረሱ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት መልስናል።
6. ሐምሌ 20 ቀን 2008 ዓ/ም የተሰጠው የእግድ ትዕዛዝ ተነስቷል። ለሚመለከተው አካል ይጻፍ።
7. ወጪና ኪሳራ የግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።
8. የውሳኔው ግልባጭ ለሥር ፍርድ ቤቶች ይላክላቸው። በ20/11/08 ዓ/ም የተሰጠ እግድ ተነስቷል። ይጻፍ።
መዝገቡ ውሳኔ ስላገኘ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

መ/ተ

ቤተሰብ